

Obraćanje pred Vijećem sigurnosti UN-a

Poštovani gospodine predsjedniče, ekaselencije, dame i gospodo,

Zahvaljujem vam što ste mi danas dali priliku da prezentiram svoj treći izvještaj kao visoki predstavnik od kada sam preuzeo ovu dužnost u julu 2007.god. Nadam se da će vam moj novi izvještaj dati bolji uvid u cjelokupnu situaciju u Bosni i Hercegovini, odnosno kako stvari stoje sada i sa kojim ćemo se izazovima suočiti u periodu koji je pred nama.

Kada sam vam se obraćao u maju, Bosna i Hercegovina je nakon dugih kašnjenja i velikog međunarodnog angažmana usvojila dugo čekane zakone o reformi policije, koji su bili ključni uslov za zemlju da potpiše Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom. Potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju 16. juna je predstavljalo važnu prekretnicu na putu Bosne i Hercegovine ka Evropskoj uniji.

Ovo je do sada prvi ugovorni odnos između Bosne i Hercegovine i Evropske unije. Isti daje priliku građanima Bosne i Hercegovine da ostave za sobom njihovu nedavnu tragičnu istoriju te da izgrade mirnu i prosperitetnu budućnost za sebe unutar Evropske unije.

Međutim, unatoč napretku ostvarenom u pogledu euroatlantskog programa, politička situacija i dalje je teška, jer su stari i temeljni izazovi u Bosni i Hercegovini i dalje prisutni. Još

uvijek nema dovoljno razumijevanja u pogledu potrebe angažiranja na dijalogu, postizanja kompromisnih rješenja i pravljenja ustupaka, kako bi zemlja mogla krenuti naprijed. Naravno, izvjesnu utjehu predstavlja činjenica što možemo konstatirati da se ovo nije prenijelo na sigurnosnu situaciju, koja je i dalje stabilna. Međutim, nacionalistički i etnički programi nastavljaju da dominiraju nad programom koji bi u stvari trebao biti bitan – euroatlantskim programom.

Posljedica toga je činjenica da potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, napredak ka liberalizaciji viznog režima sa Evropskom unijom i odluka NATO saveza da se otpočne intenzivirati dijalog sa Bosnom i Hercegovinom nisu doveli do promjene u pristupu koja nam je potrebna, niti su rezultirali veoma potrebnim zamahom za provođenje reformi.

U proteklim mjesecima vidjeli smo kako negativna i nacionalistička retorika sa svih strana nastavlja da bude pravilo, umjesto izuzetak. Bilo je brojnih osporavanja Daytonskog mirovnog sporazuma usmjerenih kako protiv države i njenih struktura tako i protiv postojanja Republike Srpske kao jednog od dva entiteta Bosne i Hercegovine. Takvi stavovi direktno utiču na političku situaciju, tako što podrivaju međunacionalno povjerenje i čine postizanje kompromisnih rješenja još težim. I ovo nepotrebno usporava put Bosne i Hercegovine ka euroatlantskim integracijama.

Općinski izbori u oktobru su daljnje zaoštrili stavove na svim stranama.

Dozvolite mi da vam predočim konkretne primjere: tokom proteklih mjeseci, organi vlasti Republike Srpske su u brojnim navratima osporavali institucije, nadležnosti i zakone države (navedene u ovom izvještaju). Sredinom oktobra, Narodna skupština Republike Srpske je ponovila svoje zaključke iz

februara ove godine, u skladu sa kojima smatra da Republika Srpska ima pravo da održi referendum o otcjepljenju od države Bosne i Hercegovine.

Također smo vidjeli kako se igraju političke igre na izravnu štetu vladavine zakona, pri čemu je Vlada Republike Srpske zvanično osporila obavezu administrativnih tijela u tom entitetu da sarađuju sa organima za provođenje zakona i pravosudnim organima države, u slučaju gdje su isti vodili preliminarnu istragu vezanu za izvjesne ugovore koje je dodijelila Vlada Republike Srpske. Iako je u ovom slučaju Republika Srpska, nakon veoma mnogo sedmica, na kraju ispoštovala obavezu, ovakva osporavanja su ozbiljna i zahtijevaju našu punu pažnju, budući da vladavina zakona predstavlja jedan od stubova demokratske države. U ovom smislu, svi pojedinci i sve institucije u Bosni i Hercegovini moraju sarađivati bezuslovno sa državnim organima za sprovođenje zakona i pravosudnim organima.

Sličnu zabrinutost izazivaju i poteškoće na koje je moj ured nailazio mnogo puta u slučaju Republike Srpske, kada se radi o saradnji sa visokim predstavnikom, kako to zahtijeva Aneks 10 Daytonskog mirovnog sporazuma. Učestala odbijanja da se dostavi tražena dokumentacija predstavljaju ponovo veoma direktno pitanje poštivanja i ispunjavanja zakonskih obaveza, koje direktno proističu iz Daytonskog mirovnog sporazuma.

Nedavna krivična prijava, koju je podnijela Vlada Republike Srpske protiv većeg broja domaćih i međunarodnih zvaničnika, uključujući i mog prvog zamjenika, u kojoj se navodi zavjera usmjerena na uništenje tog entiteta, predstavlja još jedan takav slučaj.

Ovo je djelovanje protiv mjera OHR-a posebno te protiv međunarodne zajednice u cjelini. S tim u vezi, želim vas podsjetiti da je moj ured tokom proteklih 13 godina zapošljavao građane iz 37 zemalja. Upravo je opredijeljenost

ovih zemalja, kao i mnogih drugih, omogućila napredak u Bosni i Hercegovini. I naša je odgovornost da ne dozvolimo da nasljeđe Ureda visokog predstavnika bude narušeno i ugroženo.

Ali osporavanja i negativna retorika dolazili su sa svih strana. Naročito treba spomenuti da je član Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Haris Silajdžić, konstantno zagovarao svoj privatni politički plan, koristeći svoj položaj i međunarodne forume, poput Generalne skupštine UN-a, kako bi doveo u pitanje pravo Republike Srpske na postojanje. Njegova nespremnost da poštuje ustavnu organizaciju Bosne i Hercegovine potvrđena je također u njegovom nedavnom pismu šefovima država EU i zemalja članica NATO-a. Takav stav samo doprinosi jačanju nepovjerenja Republike Srpske prema Bosni i Hercegovini i neće dovesti zemlju nigdje.

Sva ova dešavanja i negativna politička atmosfera rezultirali su osjetnim padom u provedbi reformi. Naročito, od početka predizborne kampanje za općinske izbore u ljeto ove godine, ostvaren je slab napredak u ispunjenju pet ciljeva i dva uslova koje je utvrdilo Vijeće za implementaciju mira, a koji bi omogućili zatvaranje OHR-a i tranziciju u pojačan angažman EU u Bosni i Hercegovini. Slab napredak također je ostvaren u rješavanju prioriteta iz Evropskog partnerstva.

Posebno treba istaknuti da su državne institucije osjetile posljedice u ovakvom okruženju. Parlamentarna skupština je očigledno radila ispod svojih kapaciteta i usvojila je samo 22 nova zakona u prve dvije godine mandata. Vijeće ministara i Predsjedništvo su također trpili posljedice međuetničkih tenzija i nepovjerenja.

Dozvolite da naglasim da će Bosna i Hercegovina, ako želi krenuti dalje na putu ka euroatlantskim integracijama, morati promijeniti način na koji se provodi politika u zemlji. Politiku nultog zbira morat će zamijeniti politika zasnovana na kompromisu i spremnosti da se strane nađu na pola puta. Ovo

ne mogu dovoljno snažno naglasiti. To je od suštinskog značaja za stabilnu zemlju, usmjerenu ka budućnosti.

Međutim, iako je jasno da je politička situacija u Bosni i Hercegovini i dalje teška i osjetljiva, također je važno naglasiti da smo tokom proteklih nekoliko sedmica vidjeli i neke ohrabrujuće znakove.

Dana 8. novembra ove godine, predsjednici najveće bošnjačke stranke te najvećih stranaka bosanskih Srba i Hrvata (SDA, SNSD i HDZ) usaglasili su zajedničku izjavu o nekoliko pitanja, među kojima su mnoga od ključnog značaja za budućnost zemlje: tri političke stranke dogovorile su se o načinu djelovanja za ispunjenje zadatah ciljeva, utvrđenih za tranziciju Ureda visokog predstavnika u pojačan angažman EU te o ustavnoj reformi i popisu stanovništva. Mnoga od ovih pitanja, uključujući i posljednja dva, predstavljala su političku prepreku mjesecima, pa čak i godinama.

Ovo je pozitivan sporazum i s pravom je pozdravljen od strane ministara vanjskih poslova EU 10. novembra te Upravnog odbora Vijeća za implementaciju mira 20. novembra. Ukupno gledajući, zajednička izjava nudi potencijal da se izađe iz postojećeg političkog ćorsokaka. Sada je važno pretvoriti prijedloge iz zajedničke izjave u konkretne mjere, razmotrene i usvojene od strane relevantnih institucija Bosne i Hercegovine. S tim u vezi, odluka koju je Vijeće ministara donijelo ubrzo nakon sporazuma da ponudi konkretne mjere za ova pitanja predstavlja ohrabrujući razvoj događaja. Uloga međunarodne zajednice bi trebala biti da podrži političke lidere u Bosni i Hercegovini u takvim nastojanjima. U konačnici, domaći kompromis i konsenzus su najbolji – ako ne i jedini – put naprijed za Bosnu i Hercegovinu.

Još jedan značajan događaj u toku izvještajnog perioda je hapšenje Radovana Karadžića u julu mjesecu. Ovo hapšenje, uz ranije hapšenje Stojana Župljanina, kojem su doprinos dale i

agencije za provođenje zakona u BiH, pokazatelj je spremnosti Bosne i Hercegovine da ostvari napredak u vezi sa ovim pitanjem. Zemlja je uložila značajne napore kako bi održala zadovoljavajući stepen saradnje sa Međunarodnim krivičnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju.

Još jedna oblast koju želim spomenuti jeste ekonomija. Bosna i Hercegovina će se kao i većina zemalja suočiti sa značajnim izazovima na ekonomskom planu u 2009. godini. Svi politički lideri u Bosni i Hercegovini su svjesni ove činjenice i pokazali su spremnost da poduzmu mjere kako bi odgovorili na ovu situaciju. U novembru je Vijeće ministara odlučilo da poveća garancije za bankovne depozite na 10,000 Eura. Osim toga, država i entiteti su pojačali napore kako bi bolje iskoordinirali svoje fiskalne politike.

Bez obzira na ove dobre vijesti, moramo stalno imati na umu cjelokupnu sliku. Pozitivni koraci koje smo vidjeli u posljednjih nekoliko sedmica mogu se lako poništiti novom negativnom retorikom i jednostranim potezima nekog od političkih lidera.

Moj primarni zadatak u periodu na koji se odnosi ovaj izvještaj bio je da omogućim da organi BiH ispune pet ciljeva i dva uslova koji su postavljeni za zatvaranje OHR-a i njegovu tranziciju u ojačani Ured specijalnog predstavnika EU.

Poznato vam je da je Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira u februaru ove godine postavio pet ciljeva koje treba da ispune organi vlasti BiH:

1. prihvatljivo i održivo rješenje pitanja državne imovine;
2. prihvatljivo i održivo rješenje pitanja imovine odbrambenih struktura;
3. puna provedba Konačne arbitražne odluke o Brčkom;

4. fiskalna održivost;
5. uspostava vladavine zakona.

Osim ovih ciljeva, Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira složio se da je potrebno ispuniti dva uslova: potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju te pozitivna ocjena političke situacije u Bosni i Hercegovini koju bi dao Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira.

Iako su sve ove prioritetne oblasti za reformu utvrđene prije nekog vremena, a organi vlasti Bosne i Hercegovine su ih već ranije prihvatili kao obaveze, postizanje tih ciljeva ipak ne ide lako.

Od moje posljednje posjete UN-u ovdje u maju, Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira sastao se dva puta, najprije 25. i 26. juna te nedavno, 19. i 20. novembra.

Sve u svemu, Vijeće za implementaciju mira zauzelo je stav da je došlo do pomaka u postizanju uslova za tranziciju iz Ureda visokog predstavnika u Ured specijalnog predstavnika Evropske unije, ali organi vlasti u Bosni i Hercegovini još dosta toga treba da urade kako bi zaista završili posao.

Na sastanku Vijeća za implementaciju mira održanom 19. i 20. novembra, članovi Vijeća istakli su da je potrebno uložiti dodatne napore, osobito kada je riječ o rješavanju pitanja vezanih za imovinu države i odbrambenih struktura, prije no što bude u prilici donijeti odluku o tranziciji iz OHR-a u Ured specijalnog predstavnika EU. Vijeće se složilo da će se intenzivno angažovati na oba ova pitanja u predstojećim sedmicama i mjesecima i na taj način dati podršku Uredu visokog predstavnika kako bi se do proljeća postigla rješenja.

To neće biti lako, no to je preduvjet za tranziciju sa čim se slažu svi članovi Upravnog odbora Vijeća za implementaciju mira.

To znači da će OHR produžiti svoj mandat u skladu sa Daytonskim mirovnim sporazumom i u 2009. godini. Naredni sastanak Vijeća za implementaciju mira, na kojem će se razmatrati budućnost OHR-a, održat će se 25. i 26. marta naredne godine.

Nedavno održani sastanak Vijeća za implementaciju mira također je označio i početak razgovora Vijeća o općoj strukturi budućeg angažmana međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini.

Sve države članice Vijeća za implementaciju mira dijele procjenu da se moramo u potpunosti usredsrediti na ponovno angažiranje u ovoj zemlji, sa ciljem zaključenja naše misije. U tom pogledu, prioritetnu pažnju ćemo posvetiti realizaciji plana aktivnosti OHR-a, s tim da je, isto tako, jasno da će međunarodna zajednica, a posebno EU, trebati početi sa pripremama za naredni korak.

Vijeće za implementaciju mira je pozdravilo ovakav pristup i spremnost Evropske unije da preuzme veću ulogu u Bosni i Hercegovini nakon zatvaranja Ureda visokog predstavnika. Sada će biti važno da EU ima detaljno razrađenu i vjerodostojnu strategiju kada dođe vrijeme za tranziciju. Ovo će uveliko olakšati odluku o tranziciji i daljnjim koracima.

Ministri vanjskih poslova EU su nedavno (10. novembra) dali jasan signal da su odlučni da krenu naprijed u ovom smjeru i pozdravili su zajednički izvještaj visokog predstavnika Solane i komesara Rehna o snažnijem i energičnijem angažmanu EU u Bosni i Hercegovini u budućnosti. Ovaj izvještaj će služiti kao osnova za utvrđivanje obnovljene strategije EU za Bosnu i Hercegovinu u narednim sedmicama i mjesecima.

Ponovo podvlačim značaj činjenice da međunarodna zajednica Bosni i Hercegovini posvećuje dovoljnu i zasluženu pažnju. Pažnja koja se u posljednje vrijeme posvećuje Bosni i

Hercegovini, koja je rezultirala serijom sastanaka na visokom nivou o Bosni i Hercegovini i nekoliko posjeta visokih zvaničnika zacijelo su imali efekta.

Nema sumnje da je ovo doprinijelo činjenici da su najveće političke stranke postigle sporazum 8. novembra. Važno je da UN, EU i šira međunarodna zajednica osiguraju adekvatne daljnje aktivnosti: mi imamo odgovornost u Bosni i Hercegovini i moramo je ispuniti.

I konačno, smatram da je rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a donesena 20. novembra o produženju mandata operacije EUFOR/Althea za još jednu godinu još jedan značajan instrument i znak jedinstva međunarodne zajednice, te bih, stoga, želio pozdraviti njeno usvajanje. Može se reći da prisustvo snaga EUFOR/Althea pozdravljaju sva tri konstitutivna naroda u Bosni i Hercegovini.

Nova rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a o operaciji Althea, zajedno sa obavezama koje su prošlog mjeseca preuzeli ministri vanjskih poslova i odbrane EU u smislu zadržavanja sadašnjeg broja pripadnika EUFOR-a, predstavlja važan aspekt sveukupne strategije EU u Bosni i Hercegovini. Kada "politička situacija to omogući", misija EUFOR/Althea će se transformirati u manju vojnu misiju bez izvršnih ovlasti.

A u pogledu budućnosti, važno je da zadržimo zamah koji smo postigli tokom proteklih nekoliko sedmica kako bismo osigurali postizanje napretka. Dozvolite mi da još jednom naglasim da šira međunarodna zajednica treba nastaviti da Bosni i Hercegovini i dalje posvećuje potrebnu pažnju. Na taj način možemo pomoći ovoj zemlji da osigura političku stabilnost i napredak na putu euroatlantskih integracija.

Takođe je važno da konstatiramo da je tokom proteklih nekoliko sedmica stvorena pozitivnija atmosfera i da iskoristimo iskazanu spremnost kako bi se postigao kompromis. Dobra volja

je krhka. I stoga je još važnije da se ta dobra volja sačuva kako bi se postigli konkretni rezultati koji su nam potrebni.

Naš intenzivniji angažman je naša najbolja šansa da implementiramo plan aktivnosti OHR-a i okrenemo se ka snažnijem angažmanu Evropske unije u BiH. Međutim, ne smijemo misliti samo na naše svakodnevne aktivnosti nego moramo i unaprijed isplanirati buduću vodeću ulogu koju će preuzeti Evropska unija. EU će poduzimati velike napore u mjesecima i sedmicama koji su pred nama kako bi razvila koherentnu i snažnu strategiju, u očekivanju perioda nakon zatvaranja OHR-a i daljnjih izazova koje će ta nova faza donijeti. Pitanje tranzicije nije pitanje administrativnog segmenta tranzicije OHR-a u Ured specijalnog predstavnika EU nego trajne stabilnosti Bosne i Hercegovine.

Prije dvije sedmice smo obilježili 13. godišnjicu parafiranja Dejtonskog mirovnog sporazuma. U tom kontekstu moramo osigurati da priroda i obim našeg angažmana odgovaraju sadašnjoj fazi u kojoj se ova zemlja nalazi u okviru svog poslijeratnog oporavka i evropske integracije.

Krajnji cilj, koji svi želimo postići, je jasan – Bosna i Hercegovina kao «mirna, održiva zemlja koja nezaustavljivo napreduje na putu evropske integracije». Građani Bosne i Hercegovine zaslužuju evropsku budućnost. Oni moraju biti potpuno uvjereni da smo mi tu da im sada pomognemo i da ćemo ostati s njima da završimo ovaj zadatak do samog kraja.

Hvala.